

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

Róm. 8:31

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Felelős szerkesztő és kiadó:
D. Dr. RÉVÉSZ IMRE

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZÁM. (PÜSPÖKI HIVATAL)

Megjelenik havonként kétszer, 1-én és 15-én
Előfizetési ára évi 20 forint

Előttünk, nem mögöttünk!

Ünnepi beszéd Debrecenben, a reformáció évfordulóján

„A mi egyházunk reformációja mindig előtte van az egyháznak, soha sincsen csak mögötte!” Barth Károly, a református, sőt talán nem is csak a református keresztyénségnek ma világviszonylatban legnagyobb, mert a küldetés jeleivel legjobban megáldott tanítója mondotta el nemrég ezeket a szavakat Amsterdamban. Ezzel tulajdonképpen nem tett egyebet, mint hogy korszerűen és igen pompásan átfogalmazta azt a minden református ember előtt ismeretes, híres mondást, amelyet ilyenkor, október 31-e táján esztendőről-esztendőre annyi magyar és nem magyar reformált keresztyén gyülekezetben elmondanak: „*Ecclesia semper reformari debet*”, az egyháznak szüntelenül reformálni kell.

Ennek a híres mondásnak máig sem ismerjük pontosan az eredetét, a keletkezési korát és a szerzőjét. De egyes jelek arra mutatnak, hogy a református Svájcban, valami háromszáz esztendővel ezelőtt keletkezett. Barth Károly tehát, aki maga is svájci református ember, történetileg a legegyszerűbb vonalon kapta örökségbe. Mindjárt hozzáteljük: soha jobbkor nem újíthatta volna fel és soha szerencsésebben nem fogalmazhatta volna át.

Előttünk van, nemcsak mögöttünk; a reformáció sohasem csak emlék, hanem mindig feladat is, nagyon kis részben emlék és óriási részben feladat: Krisztus magyar reformált egyházcsaládjában ennek a hangoztatása sohasem volt időszzerűbb, mint mai napság.

Az kétségtelen, hogy minden évfordulati ünneplés — különösen az, amely, mint ez a miénk, évről-évre visszatér — legközelebről a multba visszatekintést jelent. Ma azonban ez a multba visszatekintés maga sem irányulhat csak a reformációnak történetileg kissé önkényesen megrögzített kezdőpontjára, 1517 október 31-re. Ma 1948-ban, a nagy európai és magyar szabadságharcok klasszikus centenáriumi évében is élünk: önként kínálkozik, hogy megmérjük, 1517-től 1848-ig mi lett az európai és a magyar reformációból — s majd ha ezt megmértük, akkor tudjuk igazán óriási körvonalakban meglátni a világ reformált egyházainak s ezek között a mi magyarországi egyházunknak jövőbeli reformációs feladatait is.

A reformáció, amikor ezelőtt — mondjuk — négyszáz-harmincegy esztendővel ezelőtt elindult, szellemi életfordulat, lelki megújulás volt. Józanul realizitikus történetiszemlélettel egyáltalán nem lehet és nem szabad kétségbevonni azt, hogy az előkészítésébe, a lehetővé tételébe az európai fejlődés politikai, szociális és gazdasági tényezői legalább olyan erővel befolytak, mint a spirituális és eszmei tényezők: a késő középkori teológia és misztika, a renaissance szabad bibliakutatása és állambölcsélete s általában az egész, lefojtottságában is hatalmas, Wald Péter, Assisi-i Ferenc, Wiclif János és Husz János óta elnémíthatatlan egyházi erjedés és forrongás. De ugyanakkor, amikor ezt, a reformációnak az általános világfejlődés által eszmei és nem eszmei oldalról igen erősen befolyásolt és előkészített voltát megállapítjuk, épúgy rá kell mutatnunk arra is, hogy a reformáció előkészítése nem azonos a reformáció születésével, mint ahogy a szántás-vetésnek nélkülözhetetlenül szükséges előkészítő folyamata sem azonos a vetőmag titokzatos foganásának és kicselezésének emberi szem által mindmáig meg nem figyelhető, fizikai és kémiai képletekkel ki nem fejezhető aktsaival. Reformáció végsőleg azért lett, mert volt egyházi ember, aki irtózatos lelki tusakodások után elhitte Istennek, hogy Ő a bűnös embert ingyen kegyelemből, hit által üdvözítheti:

azaz más szavakkal igazat adott Istennek abban, hogy az emberéletnek az örök pusztulástól és reménytelen gyalázat-tól megmentéséhez — mert amikor üdvösségről beszélünk, bibliai alapon ezt kell értenünk! — nem szükséges egy bizonyos, történetileg kialakult kultuszi, tanbeli és egyházi rendszerbe tartozás, nem szükséges bizonyos morális cselekvények alapján történő előzetes számlabenyújtás sem, csak egyetlenegy valami szükséges: bízni kell az embernek abban — de olyan engedelmes és görcsös bizalommal, amilyennel a hajótörött az utolsó deszkaszálban bíz —, hogy Isten, amikor Jézus Krisztust halálra adta, nem egy dicső mártírral gazdagította az eszmék vértanúinak hosszú történelmi sorát, hanem egyetlen és hasonlíthatatlan engesztelő áldozatot hozott: Önmagát békítette ki a bűnös, visszaesően lázadó s ennél fogva reménytelenül haláraitelt emberrel.

Aki a reformáció eredetében és lényegében mást lát: súlyosan téved. Éppen olyan súlyosan téved, mint hogyha valaki a napfelkölte okát nem kozmikus erők feltartóztatlan, szuverén mozgásában, hanem a kakaskukorékolásban keresné.

A reformációnak egész mögöttünk levő, több mint négyszázados folyamata, tragédiája s egyben megítéltése már most azért alakult úgy, ahogyan alakult, mert erről az egyszerű igazságról felejtkeztek el századról-századra teljesebben maguknak a reformált egyházaknak a tagjai is, különösképpen a felelős vezetői, igazgatói, tanítói. Századról-századra teljesebben politikai, szociális és gazdasági erőkhöz kötötték a reformáció egyházainak, sőt a reformáció igazságának sorsát. Ebből átmeneti és látszólagos sikerek után egyre szomorúbb kudarcok és visszaesések sorozata bontakozott ki. A reformáció egyházai Istennek a történelemben is gyakran félelmes világossággal észrevehető újat nem látták meg sem 1548-ban, amikor — tehát Luther halála után mindössze két esztendővel — a német rendi feudalizmussal meggondolatlanul szövetekezett német protestantizmust egy hajszál híján eltaposta a spanyol Habsburg-világhatalom; és nem látták meg 1648-ban sem, a harmincéves háborút befejező vesztfáliai béke esztendejében, amikor megint csak egynehány hajszálon mult, hogy a német, sőt jelentékeny részben még a nemnémet protestantizmus is — így a magyar is — nem teljes kiirtatással fizetett rá arra, hogy a maga történelmi birtokállományát világpolitikai erőkre kapaszkodva próbálta megvédeni. A magyar protestantizmus élete majdnem ráment arra, hogy amikor Mária Terézia államrendszere az osztrák örökösödési háborúból 1748-ban annyira-amennyire ép bőrrrel kikerült és amikor ennek az államrendszernek nagyobb kohéziója érdekében elkezdődött Magyarországon a barokk ellenreformációnak egy ahhoz a korhoz képest már megdöbbentően kiméletlen utolsó — noha nem legutolsó — fejezete: az ezzel szemben való védekezést a magyar protestantizmus nem kizárólag lelki erőforrásokból igyekezett meríteni, hanem a csaknem Messiásnak tekintett, egyébként pedig hitvallásilag notóriusan és cinikusan közömbös Nagy Frigyes porosz államhatalma felé kacsingatott.

Fájdalommal kell megvallanunk, hogy éppen a reformáció magyar egyházainak s ezek között különösen is a református egyháznak a különben oly fényes emlékü 1848. esztendőben sem sikerült magukat emancipálniok a világi élet, elsősorban a politika erőteljesítőre támaszkodástól. A skót református egyház életében csak néhány évvel ezelőtt (1843) támadt hatalmas, dicsőséges és azóta már gyógyító erejét is kifejtett és így már meg is gyógyult szakadással, az állam-

tól anyagilag és kormányzatilag teljesen független skót szabad egyház megalakulásával szemben a magyar protestantizmus 1848 megváltó ígét önmaga számára úgy engedte, sőt kívánta értelmezni, hogy összes egyházi és iskolai szükségletei közálladalmi költség által fedeztessenek. Nem figyelt 1848 magyar protestantizmusa a Wicherntől épp ugyan ezen nagy évben megadott hatalmas ébresztő fényjelekre sem: a keresztyén ember közösségi és szociális felelősségérzetét megmozdító ú. n. belmissziói mozgalom elindítására. Nem vett megrendüléssel tudomást a megint csak ugyanazon esztendőben megjelent Kommunista Kiáltványról, de sőt még arról sem, mekkora határozottsággal állást foglalt annak a kornak egész sereg angol, francia protestáns, vagy épp katolikus keresztyéne, papok is, a Marx-előtti szocializmusnak nem kis mértékben ábrándos, de már így is hatalmas dinamikájú gondolatvilága mellett, amelynek nevezetes termékei közül a Lamennais abbé lángostorral verekedő műveit buzgón olvassgatta és fordítgatta a szalonitai ismeretlenség homályában a Toldi költője... de éppen azok nem vettek erről a gondolatvilágról és ezekről a művekről tudomást, akiknek ez elsősorban kötelességük lett volna. A magyar protestáns egyházi vezetők száz esztendővel ezelőtt boldogan eveztek be a polgári liberálizmus biztosnak látszó révébe és történelmi tárgyilagossággal el ugyan nem ítélték, de még kevésbé dicsérhető, jóhiszemű rövidlátással azt képzelték, hogy a polgári demokráciának 1848-ban létrejött magyar formája lényegileg azonos a protestantizmus és a reformáció szellemével (holott még a mintája is sokkal inkább Franciaországból és Belgiumból eredt, semmint a nyugati protestantizmus területeiről!) — és hogy éppen ezért ez a polgári demokrácia örök időkre biztosítani fogja Magyarországon a reformáció egyházainak létét és virágzását, közjogi és gazdasági tekintetben is! Pusztában elhangzott szót volt Debrecen hőselkű református prédikátorának, Könyves Tóth Mihálynak már 1847-ben, az akkori egyházi sajtóban megadott figyelmeztetése arra, hogy egy, az állampénztárból fenntartott egyház lelkeszei a saját pásztori hivatásukhoz válhatnak nagyon könnyen hűtelenekké, mert a lelkes és a hívek között anyagi tekintetben elszakadó kapocs szükségképpen együtt fog járni a többi képesek elszakadásával is, a mellett pedig a protestáns egyházi demokrácia többszázados hagyományával sem egyeztethető... Még magánosabb, szinte már félelmes egyedüliségi figyelmeztetés maradt Litkei Tóth Péter buji lelkipásztorának a költő Tompa Mihályhoz 1848-ban írt egyik nevezetes baráti nyílt levele, amelyben nyíltan kimondja: „*a civilizatio szaka* (ezen ő a polgári társadalmi formát érti) *vége felé jár s újnak — socialismusnak — küszöbén áll a világ*“.

Száz év tanulságai állnak azóta rendelkezésünkre a reformáció egyházainak történetében, mind egyetemes, mind magyar vonatkozásban. E tanulságok röviden így összegezhetők: másfajta keresztyénségnek lehet átmenetileg hasznára és még a stílusához is inkább talál, de a reformációban megújított keresztyénségnek még átmenetileg sem használ, a stílusához pedig teljességgel nem illik, hogyha politikai rendszerekhez és erőtényezőkhöz köti magát, esetleg egészen az összeforradásig.

Nem akarom most azt kifejteni, hogy ezért a nagy tanulsággért a reformált egyházak 1848 és 1948 között mind Magyarországon, mind egyebütt hányszor voltak kénytelenek igen drága árat fizetni. Ez már mind mögöttünk van, a reformáció pedig — emlékezzünk a Barth szavára — előttünk van. Krisztus egyházának, hogyha ma, az Úr születésének 1948. esztendejében reformációról beszél, nem emlékeket kell ápolgatnia, hanem parancsnak kell engedelmeskednie: nem a múltat kell dicsérnie vagy esetleg gáncsolnia, hanem a jövőbe kell tekintenie, Istennek érkező országa felé, sőt nemcsak tekintenie, hanem mennie is elébe Annak, Aki egyedüli Úra az egyháznak, tehát egyedüli ereje és forrása az egyház mindenkor helyes reformációjának is: elébe mennie Jézus Krisztusnak, aki eljő ítélni eleveket és holtakat.

A folyton reformálódó egyháznak ezt az örök előre tekintését és szakadatlan mozgását szemlélteti 1948 legnagyobb egyházi, talán nem is csak egyházi eseménye: a Róma teljes távollétében és a pravoszlávia többségének távollétében, de egyébként minden más, csak valamennyire is élő és ható keresztyén egyházalakulat mintegy ezeröttszáz, az egész földgömből egybesereglett képviselőjének jelenlétében tartott amsterdami világszínat. Mai reformációi ünneplésünk számára nem nyithatók jobb ablakot — nem a múlt, hanem a jövő felé mutatót —, mint ennek a világszínatnak az egész emberiséghez, de különösen az egész emberlakta föld — Oikuméné! — keresztyénségéhez intézett ünnepélyes üzenetét, amelynek néhány tételét befejezésül felolvassom:

„A mélyben a félelem hangja dübörög mindenütt. Embermilliók éheznek, hajléktalanok, hazátlanok, reménytelenek, és az egész emberiség feje fölött ott függ a totális háború fenyegetése. Minekünk keresztyéneknek részünk van a világ vétkében, ezért hordoznunk kell Isten ítéletét. Hányszor próbáltunk meg Istennek és a Mammonnak egyszerre szolgálni! Hányszor vállaltunk más iránt hűséget a Jézus Krisztus iránti hűségünk megszegésével! Az Evangéliumot összekevertük a saját gazdasági, nemzeti és faji érdekeinkkel — a háborútól inkább csak féltünk, semhogy gyűlöltük volna... Ezért a világ Isten ígéje helyett nagyon is gyakran csak emberi beszédeket hallott a mi szánkából.“

„Amde az élő Isten nem hallgat... Azt mondja, hogy a végső ítéletet az egész emberi történet és minden emberi cselekedet fölött az irgalmas Krisztus fogja kimondani, és hogy a történet vége az Ő országának eljövetele lesz, amikor majd végérvényesen meg fogjuk érteni, mennyire szerette Isten a világot...“

„Kötelességünk emlékeztetni magunkat és minden embert, hogy Isten a hatalmasokat ledöntötte trónjaikról és az alázasokat magasztalta fel. Újra meg kell tanulnunk, hogy bátran és együtt tudjunk szólni Krisztus nevében azokhoz, akiknek hatalom van a kezében, és azokhoz, akik alájuk vannak vetve. Meg kell tanulnunk küzdeni a megfélemlítés, a kegyetlenség, a fajgyűlölet ellen és odaállani a megvetettek, a foglyok és a menekültek mellé. Az egyházat mindenütt azok szájává kell tennünk, akik maguk nem szólhatnak, és olyan otthonná, ahol minden ember odahaza érezhesse magát...“

„Kérjük Istent, hadd tanuljunk meg mi keresztyének együtt határozott *igen-t* és határozott *nem-et* mondani. Nem-et mindarra, ami megcsúfolja a Krisztus szeretetét: minden olyan rendszerre, programra és személyre, amely és aki úgy bánik az embertestvérrel, mintha nem az Isten felelős teremtménye volna, hanem hasznosítható áruccik; nem-et mondani mindazokra, akik a rend érdekében a jogtalanságot teszik joggá, és a háborús uszítókra, valamint azokra is, akik a háború kikerülhetetlenségét hirdetik. Viszont tanuljunk meg *igen-t* mondani mindarra, ami a Krisztus szeretetének megfelel, minden olyan emberre, aki az igazságosságot keresi és a békeségen munkálkodik, mindazokra, akik az ember ügyéért remélnék, küzdenek és szenvednek, valamint mindazokra, akik — ha tán öntudatlanul is — várják az új eget és az új földet, amelyekben igazságosság lakozik.“

Ez ma a Krisztus egyházának s abban is különösképpen a mi magyar református részegyházunknak igazi reformációja, úgy, ahogy az előttünk van. Ami mögöttünk van: „a múlt csak példa legyen most!“ — részben követendő példa is, de nagyobb részben bizonyító példa. Olyan példa tehát, amelyre minekünk is meg kell tanulni *igen-t* és *nem-et* mondani, mind a kettőt ott, ahol szükség van rá. A *keresztyén és reformátori igen és nem* pedig egyszerre benne van az Ige és a Lélek bizonyosságtételében Pál apostol által, amelyet Boeckai István atyánk íratott a Máriaképvényben a hajdúk zászlóira:

„*Mit mondunk azért ezekre? Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk?*“ (Róm. 8 : 31.) És tegyük hozzá a haldokló Bethlen Gáborral: Senki nincsen bizonyára, bizonyára senki! R. I.

A Magyar Közlöny 1948 október 9-iki 227. számában megjelent a következő EGYEZMÉNY:

A magyar köztársaság kormánya és a magyarországi református egyház zsinati tanácsa részéről kiküldött bizottság az állam és az egyház közötti viszony kérdésének mindkét részről óhajtott békességes és helyes rendezése céljából az alábbi megállapodást kötötte:

1. A magyar köztársaságban az egyház helyzetének új rendezése céljából a magyar köztársaság kormánya és a magyarországi református egyház állandó közös bizottságot küld ki az új vallásügyi tör-

vények — köztük elsősorban a gyermekek vallására vonatkozó törvény — javaslatainak kidolgozására. Az új országos vallásügyi törvényeknek megfelelő módosításokat az egyházi törvényeken az egyházi törvényhozás végre fogja hajtani.

2. A magyar köztársaság kormánya ez alkalommal is kifejezi, hogy elismeri és minden lehetséges és szükséges eszközzel biztosítja a vallásgyakorlat teljes szabadságát. A magyar református egyház pedig ez alkalommal is megállapítja,

hogy a magyar köztársaság törvényhozása és kormánya a szabad vallásgyakorlatot mindeztideig is biztosította, védelmében részesítette, sőt azt az 1947. évi XXXIII. tc. megalkotásával jelentősen kiszélesítette, az egyház személyi és dologi kiadásaihoz adott segítséggel pedig lehetővé tette az egyházi élet eddigi kereteinek fenntartását.

3. A magyar köztársaság kormánya a fennálló jogszabályoknak megfelelően az egyházi élet szabad működése körébe

tartozó tartás...
mas k...
és sz...
templ...
nokba...
házi la...
folyta...
terjesz...
házi...
jövete...
vallás...
zését...
egyhá...
talkoz...
egyéb...
tanítá...
iskola...
rint é...
merül...
mellet...
biblia...
és eg...
céljár...
addig...
szolgá...
tudna...

A egyhá...
tozón...
korm...
azokb...
ben e...
mind...
látott...

4. tudor...
tiszte...
reform...
gét...
buzdít...
hagy...
vona...
egyhá...
Ezért...
nak...
gyűjt...
törvé...

5. refor...
szaba...
vallo...

Ar...
form...
erősö...
mány...
állan...
szeri...

a) közt...
mért...
évi j...
onna...
A sz...
szeg...
1-évi...
folyó...
dece...
dece...
50%...
1-től...
legi...
31-é...

b) segé...
legü...
szeg...
bizt...

c) az 1...
köz...
egyh...
sára...
állan...
tová...
épül...
háza...
épit...
szer...
segé...

tartozónak tekinti az istentiszteletek tartását, templomban, más erre alkalmas középületben, családi otthonokban és szabad téren; bibliaórák tartását templomban, iskolákban, családi otthonokban, gyülekezeti házakban; az egyházi lapokban és önálló sajtótermékekben folytatott missziót; a biblia- és irat-terjesztést; gyülekezeti és országos egyházi konferenciák, evangélikus összejövetelek tartását, a kötelező iskolai vallásoktatást és a szeretetmunka végzését. E végből megengedi, hogy az egyház mindenütt, ahol szüksége mutatkozik, az állami iskolák tantermeit és egyéb erre alkalmas helyiségeit is, a tanítás szabályszerű idején kívül az iskolai hatósággal való megegyezés szerint és az átengedés folytán esetleg felmerült károk megtérítési kötelezettsége mellett istentiszteletek, vasárnapi iskola, bibliaórák, énekkari és egyéb vallásos és egyházi összejövetelek és gyűlések céljára, díjmentesen használhassa mindaddig, amíg az egyházközségek e célra szolgáló más épületekről gondoskodni tudnak.

A magyar köztársaság kormánya az egyházi élet szabad működése körébe tartozónak tekinti továbbá az egyház önkormányzati (iurisdiction) tevékenységét azokban a keretekben és módon, amelyekben és amiként ezt a tevékenységet a mindenkor állami jóváhagyással ellátott egyházi törvények szabályozzák.

4. A magyar köztársaság kormánya tudomásul veszi, tiszteletben tartja és tiszteletben tartatja a magyarországi református egyháznak ama kötelezettségét, amely híveinek jócselekedetekre buzdítására, különösen a szegények, elhagyottak, árvák, aggok gondozására vonatkozóan Krisztus parancsa és az egyház hitvallásai szerint reáharul. Ezért szeretetintézmények fenntartásának, fejlesztésének és szeretetadományok gyűjtésének jogát biztosítja a fennálló törvényes rendelkezések keretében.

5. A magyar köztársaság kormánya a református egyháznak a „szabad egyház szabad államban” elv megvalósításáról vallott törekvéseit tudomásul veszi.

Arra az átmeneti időre, mialatt a református egyház anyagi tekintetben megerősödhetik, a magyar köztársaság kormánya kinyilvánítja készségét egyházi államsegély folyósítására az alábbiak szerint:

a) A személyi államsegély eddigi, a köztisztviselői fizetésekhez viszonyított mértékét a magyar köztársaság 1948 évi június hó 30-tól december hó 31-ig és onnantól kezdve 5 éven át biztosítja. A személyi járandóságoknak ez az összege 25%-kal csökken 1954 január 1-ével, a fennmaradó 75%-nyi összeg folyósítását biztosítja a kormányzat 1958 december 31-ig, 1959 január 1-től 1963 december 31-ig a jelenlegi államsegély 50%-át kell folyósítani, 1964 január 1-től pedig 1968 december 31-ig a jelenlegi államsegély 25%-át, 1968 december 31-ével minden államsegély megszűnik.

b) Rendkívüli kiadásokra szolgáló segélyként a kormányzat a személyi jellegű államsegély ezután évenkénti összegének ugyancsak évenként 10%-át biztosítja.

c) A magyar köztársaság kormánya az 1946 augusztus 1-e és 1948 július 31-e között dologi segélyként a református egyház egyházi épületeinek helyreállítására, felszerelésére, építésére folyósított államsegélynek egy évre elosztott összegét továbbra is folyósítja, kizárólag egyházi épületek, tehát templomok, gyülekezeti házak, lelkészi lakások építése, újjáépítése és karbantartása, valamint felszerelése céljára. A dologi jellegű államsegély is az előbbi kulcs szerint 5 éven-

ként csökken és 1968 december 31-ével teljesen megszűnik.

d) Az esetleges egyéb címen eddig is folyósított államsegélyeket a fenti alapelvek szerint degresszív arányban kell folyósítani.

e) Az Országos Református Lelkeszi Nyugdíjintézet tagjainak, ezek özvegyeinek és árváinak ellátására adott összegeket ugyancsak a köztisztviselők illetményének mértéke szerint, valamint az 1953 december 31-ig nyugellátásban részesítettek nyugellátását az állam viselni fogja.

6. A magyar református egyház Istentiszteleti Rendtartásában a Szentírás világos parancsának megfelelően gondoskodik könyörgésekről a magyar köztársaságot, az államfőért, a kormányért, az egész magyar nép jólétéért és békeségéért, továbbá állami ünnepeken Isten igéjével és az egyház hitvallásával megegyező istentiszteletek tartásáról. Egyben megállapítja, hogy a megjelenés előtt álló új Énekeskönyv tartalmaz ilyen alkalmakkor használható énekeket.

7. A magyar köztársaság kormánya azt az elhatározását, hogy a nem állami jellegű iskolákat és a velük szervesen összefüggő internátusokat törvényhozási úton államosítja, a magyarországi református egyház tudomásul veszi. A református iskolák államosításának végrehajtása tekintetében az alábbi megállapodás lesz irányadó:

a) A kormány az átvett iskolák és a velük szervesen összefüggő internátusok mindegyikénél szolgáló tanítói és az eddigi egyéb személyzet valamennyi tagját a szolgálati idejének megfelelően, 1948. évi július hó 1. napjával kezdődő hatállyal állami szolgálatba átveszi.

b) Az állam által átvett iskola, valamint a vele szervesen összefüggő internátus épülete és az illetményföld az állam tulajdonába megy át az 1948. évi május hó 15. napjáig keletkezett, bekebelezett, vagy más módon kétségtelenül bizonyított terheivel együtt. Az ekörüli vitás kérdésekben az 1. pont szerint alakított bizottság meghallgatása után a vallás- és közoktatásügyi miniszter dönt.

c) A kormányzat hozzájárul ahhoz, hogy a tanítószemélyzetnek kántori funkciót ellátó tagjai a megállapodást követő két évig az eddigi feltételek mellett kántori munkakörüket továbbra is ellássák. A kántortanítói javadalomnak a kántori feladatokról járó földilletménye az egyház tulajdonában marad.

d) Az államosítás nem érinti a kizárólag egyházi célú, nem közoktatási jellegű tanintézeteket, így a teológiai főiskolákat, lelkészképzőintézeteket, diakónus- és diakonisszaképző-intézeteket, misszionáriusképző és bármiféle más egyházi munkásokat képző intézeteket.

A debreceni teológiai fakultás és a vallás- és közoktatásügyi minisztérium között az eddigi jogviszony változatlan marad.

e) A magyar köztársaság kormánya részben a református egyháznak a magyar közoktatás terén szerzett érdemei megbecsüléseként, részben pedig az újabb lelkésznevezések előképzésének biztosítására hozzájárul ahhoz, hogy a legerősebb történelmi hagyományokkal rendelkező református kollégiumok közül az alábbiak az eddiginél nem nagyobb keretben továbbra is egyházi iskolák maradjanak:

a) **sárospataki** református kollégium szervezetébe tartozó gimnázium, liceum és tanítóképzőintézet;

a) **debreceni** református Kollégium szervezetébe tartozó gimnázium, liceum és tanítóképzőintézet, valamint a Dóczy

leánynevelőintézet leánygimnáziuma, leányliceuma és tanítóképzőintézete;

a) **pápai** református kollégium szervezetébe tartozó gimnázium;

a) **budapesti IX. kerületi Lónyai-utcai** református gimnázium és mint ennek szerves része, a Baár Madas református leánygimnázium.

Az elkövetkező évek során az eddigi keret eseti bővítéséről az 1. pont szerint alakított állandó bizottság hivatott a kormánynak javaslatot tenni.

A felsorolt kollégiumok fenntartását az államsegélyes időszakban a magyar köztársaság kormánya ugyanúgy biztosítja, mint a jelen megállapodás 5a. pontjában biztosított személyi államsegélyeket, az államsegélyes időszak végeztével pedig fenntartásuk teljes egészében az egyházat terheli.

f) A magyar köztársaság kormánya elismeri és biztosítja a református egyháznak azt a jogát, hogy az állami jellegű iskolákban a kötelező vallásnevelés továbbra is teljesen szabadon történjen. A vallásoktatás kérdését, különös tekintettel a szabadegyházak híveire, valamint a felekezetenküliekre, az új vallásügyi törvényben valamilyen formában újból kell rendezni.

g) A megszűnő iskoláknál (polgári iskolák, tanító- és tanítóképzőintézetek) működő tanerőket az állam átveszi és a többi átvett tanerőkkel azonos módon sorozza be státusba és megfelelően osztja be szolgálatra.

h) A kecskeméti jogakadémia esetleges megszűnése esetén az ott jelenleg működő tanárok jelenlegi helyzetüknek megfelelő elhelyezéséről az állam gondoskodik.

i) A magyar köztársaság kormánya gondoskodik arról, hogy azokban az iskolákban, ahol nem magyar anyanyelvű (román, szerb, ruszin, szlovák, német) ifjúság tanul, a tanítási nyelv a szülők kívánságára a tanulók anyanyelve legyen. Ezzel egyidejűleg a viszonyosság elve alapján ugyanilyen szabály megállapítását igyekszik kieszközölni a magyar köztársaság kormánya a szomszéd államokban élő magyar anyanyelvű tanulóifjúság számára.

8. Az egyház a közoktatási ügyre vonatkozó törvényét az új állami törvényeknek megfelelően átalakítja.

9. A még fennmaradó függő kérdések rendezésére vonatkozó javaslatok tárgyalása és előkészítése az 1. pont szerint alakított közös bizottság hatáskörébe tartozik.

Budapest, 1948. évi október hó 7-én.

A magyar köztársaság kormánya nevében:

Ortutay Gyula s. k.,
vallás- és közoktatásügyi miniszter.

A magyarországi református egyház zsinata nevében:

Dr. Révész Imre s. k.,
református püspök, a Zsinat lelkészi elnöke.

Dr. Balogh Jenő s. k.,
a Zsinat világi elnöke.

H Í R E K

Az alsószaboles-hajdúvidéki egyházmegye lelkészi továbbképző konferenciája Hajdúnánáson volt október 11-15. D. Dr. Révész Imre püspök vezette. Résztvettek rajta az egyházmegye lelkipásztorai. A hajdúnánási gyülekezet összekapcsolta ezt az áldott alkalmat gyülekezetének örömeivel, mert a gyülekezet áldozatkészségével elkészített, szép református keresztyén szimbólumokkal ékesített gyülekezeti otthonát, melynek

minden munkáját önkéntesen a gyülekezet tagjai végezték, élükön lelkipásztoraikkal, Balla Árpád és Apostol Elek lelkipásztorokkal, D. Dr. Révész Imre püspök adta át hivatásának a gyülekezet boldog hálaadásával. Egész héten át evangélikáció volt a nánási gyülekezet részvételével, amelyre sokan sereglettek egybe és esténként családi istentiszteleteken tettek biznyságot az igazi életéről, amely csak Krisztusban van. A lelkesítő továbbképző konferencián a püspök vezetésével a debreceni egyetem theologiai professzorai szolgáltak, így Dr. Makkai Sándor, Dr. Czegléd Sándor, Pákozdy László egyetemi tanárok. Az ébredés nagy theologiai kérdéseit világtították meg. Esténként a jelenlevő lelkipásztorok tartották áhitatokat. — A konferenciát Molnár Zoltán esperes vezetésével Jánossy Imre hajdúböszörményi és Balla Árpád hajdúnánási lelkipásztorok szervezték meg és a gyülekezet látta igaz keresztyéni szeretettel vendégül a lelkipásztorokat. Az esti evangélikációs istentiszteleteken szolgált D. Dr. Révész Imre püspök, Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár, konv. missziói előadó, Dr. Czegléd Sándor egyetemi tanár és Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkész. A lelkesítő konferenciát Isten megáldotta, gyümölcsöt is adott, ami abban nyilvánult meg, hogy még ez évben prédikációkat fognak beadni a püspöki hivatalba és a jövő év elején a püspök vezetésével *Igehirdetői továbbképzőt* fognak tartani, ahol arra hivatott vezetőikkel meg fogják beszélni az igehirdetés nagy kérdéseit, másik áldott eredmény, hogy a lelkipásztorok havonként bemennek a theologiára, ahol boldogan vállalkozó professzorokkal beszélnek meg igehirdetői és pásztori kérdéseiket.

Felvétel a Diakónusképző Intézetbe. 18—35 éves fiatal emberek, akik Jézus Krisztust megváltójuknak ismerik és vallják, felvételüket kérhetik az Egyházkerület Diakónusképző Intézetébe. Az Intézet az Anyaszentegyháznak e fontos tisztséget betöltő munkásait két év alatt képezi ki az Ap. Csel. 6—8. részének és az I. Tim. 3:8—13. verseinek feltétele alatt. Szegénység nem akadály, az elhivatás azonban elengedhetetlen. Cím: Diakónusképző Intézet, Karcag-Berek-füred.

A Kollégium részére egész egyházkerületünkben lefolyt szupplikálás reményen felüli eredménnyel járt. Az adományok beszállítása már az első hét közepén megkezdődött. A szállítás ütemének fokozása érdekében a Kollégium kölesön kérte az Egyetemes Konvent négytónás teherkocsiját is. Kéri az igazgatóság a lelkipásztortestvéreket, tétézzék meg azzal eddigi jóságukat, hogy türelemmel bevárják az elszállítást. Ahol rendkívüli körülmény miatt nagyon sürgős az adományok elvitele, onné kér az igazgatóság indokolt rövid értesítést. Egyébként a sorrendet a távolabb eső körzetekkel kezdi meg. Ha némely községekben lehetőség volna hosszabb ideig való megőrzésre, annak a közlését nagyon nagy hálával fogadják. Jó lenne, ha minden gyülekezetből értesítést kapnánk arról, meddig tudják egyáltalán megőrizni károsodás nélkül az adományokat.

A derecskei nőszövetség október havi műsoros teaestjén Dr. Dezső László lelkészlevezredes tett biznyságot a hatalmas létszámú gyülekezet előtt. A megtért és gyümölcsstermő élet szükségességére mutatott rá Krisztus tanítása alapján. A biznyságtévő igen mély nyomokat hagyott a derecskei gyülekezet lelkében.

Három helyen, Nyíregyházán, Tarpán és Fehérgyarmaton rendezték meg a valláspedagógusok konferenciáját eddig a Tiszántúlon. Mind a három helyen nagy szeretettel és vágyakozással fo-

gadta őket a gyülekezet. Megértették, hogy a keresztyén család mennyire hozzátartozik a vallásitanítás lényegéhez. Boldog öröm volt látni, hogy lelkipásztorok, vallásitanítók, segédlelkészek, tanító- és tanártestvérek, de más egyszerű emberek, férfiak és nők egyaránt érzik, Isten milyen gyönyörű munkát bízott rájuk abban, hogy gyermekek előtt tehetnek biznyságot Jézus Krisztusról, még nagyobb örömmel láttuk, hogy a gyermekek milyen nagy vágyakozással vannak eltelve Jézus iránt. A bemutatott valláspedagógiai órákat nem lehet elfelejteni. Így világosodott meg előttünk, hogy a vallásitanításnál nem a tanterv és az előírt anyag a legfontosabb, hanem a biznyságtévő. Az esti órákban a gyülekezet összejött és esti evangélikációs istentiszteleteken örültünk együtt Isten szeretetének. A szolgálatokat id. Porzolt István, Török József és Horváth Zoltán esperesek vezetésével Békefi Benő, Adorján István, Szűcs Miklós, ifj. Porzolt István, Dr. Bartha Tibor lelkipásztorok, D. Dr. Ilyés Endre lelkészkepzőintézeti tanár és Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkészek végezték.

Az Országos Református Missziói Munkaközösség Központi Irodája a Magyar Reformátusok székházában, Budapest, XIV., Abonyi-u. 21. I. em. megkezdte működését. (Telefonon egyelőre az Egyetemes Konvent számán [226-408] érhető el.) A Missziói Munkaközösséget érintő minden ügyben közvetlenül a központi irodához forduljunk. Csekk-számla címe: Orsz. ref. missziói munkaközösség, Budapest. Száma: 39,537.

Evangélikáció volt a Tiszántúlon Szegeden, ahol egy héten keresztül Dr. Makkai Sándor konventi missziói előadó szolgált, Berettyóújfaluban, ahol az evangélikációval kapcsolatban ifjúsági körzeti vezetőkonzferencia is volt, az evangélikációt Kovács Imre körösszegapáti lelkész végezte, az ifjúsági konferencián Kiss Antal Jenő konventi lelkész vezetésével sok áldott biznyságtévő volt, végül Hajdúnánáson a lelkesítő továbbképző konferencia idejében a gyülekezet számára evangélikáció volt, a szolgálatot Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkész végezte.

A esanád-esongrádi egyházmegye lelkipásztorai kihasználva azt az alkalmat, hogy D. Dr. Révész Imre püspök október 24-én a szegvári tanyaközponti és a makórákosi tanyaközponti megújított templomokat, melyeket a két gyülekezet lelkipásztoraik vezetésével Csák József szegvári és Takács István makórákosi lelkipásztorok, két fiatal buzgó lelkimunkás vezetésével elkészített, hogy ott az Ige hirdetéssék. Szentesen Bakó László, az új esperes kezdeményezésével, okt. 22 és 23-án egyházmegyei lelkesítő csendes napot tartottak. Ezen a püspök minden reggel kétórás bibliatanulmányban vezette a lelkipásztorokat az I. Kir. 13. része alapján és utána elcsendesedve, imaközösségben könyörögtek. A bibliatanulmányokon kívül a gyermek- és ifjúsági misszió, az evangélikáció és gyülekezetépítés és a lelkipásztor munkatársai kérdéseiről beszéltek. Ezeket az előadásokat Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi főjegyző, Nagy Miklós, a békési egyházmegye gondnoka és Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkészek tartották. A szeretettel vendégülálló szentesi gyülekezet óhajására esténként istentisztelet volt, melyen a szolgálatokat D. Dr. Révész Imre püspök és Bakó László esperes végezték. A szentesi lelkipásztorok Bösözarményi Jenő, Sebestyén Béla és Gilicze László vezetésével nagy szeretettel munkálkodtak és szervezték meg a gyülekezet tagjait, hogy a lelkipásztorok minden világi gondot ma-

guk mögött hagyva, mert azt szeretettel hordozták a szentesiek, annál csendesebben figyelhessenek Uruk szavára.

Komádiban Percz István esperes és Fejlesztés Endre lelkipásztorok már régóta kifejezték gyülekezetük óhaját, hogy szeretnének gyülekezetükben evangélikációt tartani, melyre a környékbeli lelkipásztorokat, presbitereket és keresztyén nevelőket is szeretnék elhívni. Vágyakozásukra Isten megadta az áldott alkalmat. Október 21—24-ig Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár, konventi missziói előadó, Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkész és Kovács Imre körösszegapáti lelkipásztor megjelentek a gyülekezetben. A gyülekezet sokféle csoportjával találkoztak, gyermekekkel, fiatalsággal, presbiterekkel, asszonyokkal, még a környékbeli lelkipásztorok feleségei is bejöttek egy napra, hogy ők is vegyenek indítást az Úrtól. Különösen áldott találkozás volt a komádi imaközösség tagjaival. Most volt először a tiszántúli nőszövetség kiszállása, csoportosan, amikor iratokat is hoztak, de még több lelki áldott tüzet, mely Komádiban is lelket felgyújtott a Krisztus ügye szeretetére. Dr. Makkai Sándor konventi missziói előadó Téglás Ferenc lelkipásztor hívására Percz István esperes kíséretében kiment Mezőgyánba is, ahol találkozott a gyülekezetrel és szép nagy számban megjelent gyülekezetek vágyakozó tagjaival.

Bárádon a kollégiumi szupplikáció támogatására a nőszövetség Solymosi József lelkipásztor és felesége indítására vallásos ünnepélyt tartott, amely alkalomra Bárányi kimentek Dr. Erdős Károly egyetemi tanár, aki több mint 40 éve volt bárándi legátus, Dienes József püspöki tanácsos, aki bárándi születésű, Baja Mihály lelkipásztor, aki a Kollégiumért mindig szívesen vállalja a fáradságot, Szabó Gábor püspöri titkár, Herczegh Kálmán és Gombás Ilona püspöki hivatali tisztviselők és Tamás Ferenc egyházkerületi missziói lelkész. A gyülekezet hálás szeretettel fogadta őket és a Kollégium iránt nagy buzgósággal kezdte el a gyűjtést.

A középszabolcsi egyházmegye id. Porzolt István esperes és Békefi Benő missziói előadó tervezete szerint két csoportba osztotta az egyházmegye lelkipásztorait és mindegyik csoportnak egyhetes evangélikációt rendez Nyíregyházán. Az első csoport október 18—23-án volt. A reggeli bibliatanulmányozást Döbrössy Lajos lelkipásztor vezette. Előadásokat tartottak az evangélikáció kérdéseiről, bevezettek Békefi Benő, Adorján István, Tamás Ferenc. Nagy lelki öröm volt tapasztalni, hogy a lelkipásztorok vágyakoznak a lelkesítő evangélikáció után.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

1111—1948. szám.

TÁRGY: Hivatalos levelek címzése.

Már többször felhívtuk és most újlag felhívjuk az érdekelteket arra, hogy hivatalos ügyekben leveleiket magáncímre ne küldjék, hanem a levélborítékokon a következő címet alkalmazzák: Tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatala, Debrecen, Kálvin-tér 17. Postafiók 65.

Debrecen, 1948 október 25.

Révész Imre,
püspök.